

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 22.

Lýsingarprisur fyri petittreglu: 30 øyr. á forsiðuni, 20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tirsdag hin 3. juni 1930.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á postinum, brævasvarstøðum og skrivstovuni. Telf. 143.

4. árg.

TAD MÁ SIGAST, at nógv hefur verið talað og skrivað um at geva Føroyingum rætt til at dríva fiskiskap við Grønland. Nú kann tað vera, at ikki alt hefur verið so lita-leyst, ið fram er komið bæði á prenti og í talu, men tað ávirkar tó ikki ta áskoðan, at Føroy-ingar mega fáa lagalogari at-gongd til at veiða á teim fiska-riku klakkum, ið eru við Grønland.

Krøvini um at geva Føroy-ingum víðari ræsur, bæði innan- og uttanfyri sjómarkið, hava verið harðari ár undan ári, og mikil orðadráttur hefur staðið um hesi krøv, bæði á lögtingi og ríkisdegi.

Á ríkisdegi hefur ikki gingið so lætt við at fílmælt Føroy-ingum víðari ræsur í Grønlandi, sum á lögtingið. Sigast má, at í Grønlandsmálinum hefur ong-antið verið tvískinningur á tingi. Hin stóri drátturin, ið staðið hefur um krøv ella umsókn Føroyinga, hefur staðið á ríkis-degi. Og sum áskoðanir hava verið valdandi á ríkisdegi, hefur úrslitið av ríkisdagssamtíktum verið.

Í hesi seinastu 5 árin hefur nógv verið roynt fyri at vinna Føroyingum rættindi í Grøn-landi. At byrja við var heldur sýtandi aftursvarað frá teim ráðandi, men so hefur tó so við og við borið á tað borið, at møguleikin til at fáa henda umsókt rætt framan hefur gjørt betri sum frá leið. At tað í einari handavending kundi avrikast at seta alt Grønland opið, hevði eingin kunna hugsa sær, sjálvt ikki teir, ið harðast hava fort orðið. Men at hugs-anin um at geva Føroyingum betri rásarúm, innan- og uttan-marks, og atgongd til fleiri havnir í Grønlandi, er nørdur hesi seinri árin, er ivaleyst.

Ríkisdagurin hefur í f á sett nevnd at fara til Grønlands at kanna víðurskiftini og samráð-ast við Grønlandingar um fiski-skaps- og havnalíkindi. Nevndar-limir fóru til Grønlands við »Hvidbjørnene« nú um dagin, og seinri í summar fer ríkis-ráðharrin Th. Stauning eisini upp bagar. Henda sendiferðin til Grønlands kann koma at fáa ómetalligan týðning fyri okkara rættindi í og við Grønland. Skil-igt er, at partarnir á ríkisdegi ikki eru so ósamdir um at geva Føroyingum hin umsókt rætt. Takið er at koma ásamt um, hvussuleiðis hetta best fæst í lag.

Vit eiga tó at seta teir bestu vónir um eitt gott úrslit av ríkisdagsins Grønlandsnevnd, til frama fyri okkara fiskiskaps-rættindi við Grønland.

Norgesbrev.

Skog- og landarbeidernes kamp for organisasjonsretten.

(Fra vor Korrespondent).

Oslo, 21.—5.—1930.

De lavest lønnede arbeidere i Norge idag er land- og skog-arbejderne.

Det har flere årsaker. En av dem er at krisen etter krigen ikke så hurtig rammet landdi-striktene som byene, og da den rammet, var det derfor så meget hårdere. Den valutapolitikk som har været ført her i landet og som gikk ut på at kronen med vold og makt skulde op i pari, førte til at et utall av småbruk-ere og landarbeidere måtte for-late sine hjem. De hadde lånt penger mens kronen stod i 40—50 øre og blev nu tvunget til å betale dem tilbake efter 100 øre pr. krone. Der forlang-tes med andre ord at de skulde betale tilbake over dobbelt så meget som de hadde lånt. Føl-gen var naturligvis at de ikke klarte det og et ras av tvangs-auksjoner begynte. Tilstanden var så forvitlet at Stortinget nedsatte en gjeldskommissjon som skulde fremlegge forslag til en ordning med nedskrivning av gjelden. Men de konservative — som jo representerte kredi-torene — satte sig imot ethvert forslag fra arbeiderpartiets side som tilskilt virkelig hjelp. Re-sultatet av det hele blev noen temmelig betydningsløse refor-mer som ikke fikk nevneverdig betydning for krisens forlop.

Men den viktigste årsak til elendigheten blandt underklas-sen utover landet er mangelen på organisasjon. Først i de siste par år er de kommet til for-ståelse av organisasjonens nød-vendighet. Som det alltid og allesteds har været tilfelle når arbeiderne har sluttet sig sam-men for å bedre sine kår, så vakte de første organisasjoner også her en veldig forbitrelse hos dem som eier landet og skogen.

I år har særlig kampen stått mellom fløterne og tømmer-erne. Fløtningen, som ved siden av fisket sikkert er et av de mest farefulde og usunde arbeider vi har her i landet, har i årrekket været bortsatt til arbeidslagene på anbud. For-holdet har efterhvert, under trykket av de dårlige tider, ut-artet slik at lønnen nu er kom-met ned på grensen av den rene sultelønn. Det er et forslitt ord men i dette tilfelle er det det eneste som dekker forholdet. Det har været graden av sult hos fløterne som har bestemt arbeidslønnen. Brennevinfla-sken har også været et virksomt middel i tømmerernes hender.

De organiserte fløtere for-lange i år oprettelse av tariff-er og nektet å inngi anbud. En-kelte uorganiserte lot sig dog drive eller true til å arbeide på de gamle betingelser og i hele mai måned har der fremkom-met uroligheter langs vassdra-gene, til dels av ganske alvorlig art. De organiserte har naturlig-

vis villet hindre streikebryterne i å utføre sin judasgjerning, hvad der også flere steder er lykkedes. Men selvfølgelig har statsmakten stilt sig på tømmer-ernes side og store politistyr-ker er sendt opover. Langs flere av våre vassdrag føres der nu den rene guerillakrig. Hvor der ikke er minst likeså mange politifolk som streikebrytere blir der endog tilfoll til storm på fengslet hvor en av arbeidernes ledere var satt inn.

Hvad resultatet av striden kan bli i denne omgang vites ennu ikke. Ett er ialfall sikkert. Fløt-ningen blir i år adskillig dyrere enn nogensinde før, rent bort-satt fra hvad det koster for staten å holde de store mengder politi rundt omkring ved elvene. Selv om det i år skulde lykkes å få tømmeret frem ved streike-bryternes hjelp, så vil det bare bety en galgenfrist. Organisasjo-nen vil nok vinne tilslutt. S.

Levering af Storhvalkød.

Som formentlig frembydende Interesse for Bladets Læsere skal man efter Aftale med det af Lagtinget nedsatte Vareudvalg meddele, at der med »Dansk Hvalfangst- & Fiskeri-Aktieselskab« og »Det Færøske Hval-fangerselskab A/S« er indgaaet Kontrakt om Levering af Hval-kød til den færøske Befolkning i indeværende Sommersæson, henholdsvis fra Thorsvig og fra Lopra.

Prisen er 7 Øre kontant pr. kg. Kødet skal være saa godt og friskt som muligt, da det skal anvendes til Menneskeføde.

Beboerne i fjernere liggende Kommuner (for Lopra: Famién, Sandvig, Kvalbo, Sandø og Skuo) kan vælge en Repræsentant, der paa deres Vegne kan lade Kød afskære. Nærmere Aftale træffes mellem denne Repræsentant og Selskabets Bestyrer.

Køberne afskærer selv Kødet efter Anvisning af Selskabets Bestyrer eller Formand. Arbej-derne paa Stationen maa ikke unødvendigt forsinkes, og Kødet skal uden Ophold bringes bort.

Videresælgere af Kød, der vil have højere Pris end 15 Øre pr. kg af deres Kunder, kan kun faa udleveret Kød efter Sam-tykke fra Udvalgets Formand og Amtet.

Uforsvarlig Behandling af Kødet i sundhedsmæssig Hensende vil kunne medføre Forbud mod Salg til de paavældende.

Storhvalkødet maa ikke uden Amtets Tilladelse udføres fra Færøerne, og Overtrædelse med-fører Bøder indtil 5000 Kr.

Kontrakten findes opslaaet paa Hvalstationerne, hvor en-hver kan gøre sig bekendt med dens fuldstændige Indhold.

Klager over Personer, der tager uberettiget Fordel ved Videresalg, eller som behandler Kød, der skal videresælges, paa uforsvarlig Maade, kan indsen-des til Amtet.

Færø Amt, den 23. Maj 1930.

Ringberg.

Dómurin í hinum umstríddu Kirkjubærfestunum.

(Endað).

Hvad nu først angaar Sags-ogernes Paastand om, at Fæsterne blev udbudt, uden at det blev stillet som en Betingelse, at Sags-ogerne skulde bo i Kirkebo, og at de accepterede Udbudet og fik Tilsagn om Fæsterne, uden at denne Betingelse var fremsat, hedder det udtrykkeligt i Bekendtgørelsen i »Dimma-lætting« for 16. Marts 1921, at den ene Fæster skal være plig-tig til at bo i Bø, de andre (eventuelt alle 3) i Kirkebo, og i Bekendtgørelsen i »Dimma-lætting« for 19. Juli 1922 hen-vises udtrykkeligt til Justitsmi-nisteriets Skrivelse af 6. Novem-ber 1920. Sagsogerne har været klare over denne Betingelse, idet de ved Mødet den 5. Maj 1924 i Kirkebo udtalte, at de helst begge vilde bo i Kirkebo, hvortil kommer, at det i For-ordning af 30. Maj 1691 om Handel paa Færøerne og andet Landet vedkommende § 8 hedder, at det ikke tillades nogen herefter at fæste en Gaard eller Jord, som han ikke selv bruger, for at sætte en Opsidder derpaa. Sagsogerne vil derfor ikke nu paa denne deres Indsigelse kunne støtte noget Erstatnings-krav.

Sagsogerne har dernæst støttet deres Erstatningspaastand paa, at det Offentlige, hvormed maa menes Godsbestyrelsen, ikke har paavist Jorderne overfor dem. At dette ikke er sket, fremgaar udtrykkeligt af den ovenfor an-førte Protokolltførsel angaaende Mødet den 5. Maj 1924, hvor det hedder, at Delingen e: De-lingen af Sysselmandsgaarden mellem Sagsogerne og Gazet Patursson, maatte udsættes, da Markeskellene e: Skellene mel-lem Sysselmandsgaardens Tillig-gende og Kirkebofæstets Tillig-gende, ikke bestemt kunde paavises i Marken. Sagsogte har benægtet, at der paahviler Godsbestyrelsen nogen Pligt til at paavise den til Fæsterne hø-rende Jord, idet den ikke har nogen Competence til endeligt at afgøre og paavise, hvor de til de ny Fæster hørende Jordstyk-ker i Indmarken er beliggende; men heri kan der ikke gives Sagsogte Medhold, uanset om Godsbestyrelsen har en saadan Competence eller ikke. Allerede i 1676 var det nuværende Kir-kebofæste skilt ud, og fra 1808 har den saakaldte Sysselmands-gaard udgjort et selvstændigt Fæste, hvis Tilliggende det nu maatte være Godsbestyrelsens Sag at paavise, saa meget mere som Færø Amt er i Besiddelse af et Kort, der udviser Syssel-mandsgaardens Tilliggende, og saafremt der var Tvivl om disse Grænser, havde der fra 1913, da Fæsteledigheden opstod, været rigelig Tid til gennem Søgmaal at faa Skellene konstateret; men derimod foretog Godsbestyrelsen

Tandlæge BREND
traffes 11—5. Telf. 114.

sig intet, uagtet der ved det om-meldte Møde i Kirkebo var blevet givet Anvisning paa for-skellige Personer, der maatte antages kendt med Forholdene, og uagtet Landfogden maa an-tages til begge Sagsogerne at have sagt, at de skulde forholde sig afventende. Sagsogerne har ganske vist fundet sig i denne Passiviteten fra Godsbestyrelsens Side, men der kan ikke heri lægges nogen Godkendelse af, at Sagen ikke blev fremmet. Da Godsbestyrelsen saaledes aldrig har paavist Fæsternes Tillig-gennde overfor Sagsogerne, kan Sagsogte ikke paaberaabe sig Sagsogernes Undladelse af at tage Bopæl i Kirkebo som Hjemmal til at fratage Sags-ogerne deres Fæste, hvorved be-mærkes, at Landbrugskonsulen-ten allerede ved Skrivelse af 12. April 1922 til Landfogden havde indsendt Overslag over, hvad det vilde koste at opføre Byg-ninger paa de ny Fæster, led-saget af Grundplan, altsaa inden Mødet den 5. Maj 1924, saa at Godsbestyrelsen ikke kan paa-beraabe sig, at Sagsogerne ved ikke at sørge for, at der forelaa Planer og Overslag til Bebyg-gelse, selv har tilkendegivet, at de frafaldt deres Fæsteret.

Med Hensyn til Erstatnings Størrelse har Sagsogerne anført, dels at de har betalt det for-nævnte Beløb 27 Kr. 16 Øre, dels at de har foretaget flere Rejser til Thorshavn og 2 Gange været i Kirkebo; Sagsogeren Frederiksen dog kun een Gang; han holdt sig ogsaa kun hjemme i Sommeren 1924, medens Sags-ogeren Joensen ogsaa holdt sig hjemme i Sommeren 1925; de har ved disse Lejligheder tabt Fortjeneste, der i et Tidrum af 3, 4 op til 6 Maaneder andrager 150 Kr. pr. Maaned foruden fri Station, dog at de selv maa be-tale Rejsen frem og tilbage til Island, og denne Udgift andra-ger ca. 100 Kr.

Der har for at skønne over de Nettoindtægter, de ommeldte Fæster kunde have givet Sags-ogerne i Aarene 1925—1929, været afholdt Syn og Skøn, hvorved disse Indtægter er an-slaaet til 475 Kr. 20 Øre pr. Aar, hvorfra dog gaar Afgift til Staten 25 Kr. 86 Øre og til Kommuneskat, hvis Størrelse ikke er oplyst. Sagsogerne har herefter ikke godtgjort, at der er paaført dem noget Tab ved ikke at faa disse Fæster i deres aarlige Indtægter. Herefter har Sagsogerne kun Krav paa Til-bagebetaling af de 27 Kr. 16 Øre samt Godtgørelse for deres for-gæves Rejser til Thorshavn og Kirkebo, hvilket passende kan ansættes til 100 Kr., ligesom de ogsaa har Krav paa den mistede Fortjeneste i Sommeren 1924, der kan ansættes til 550 Kr. til hver, idet de efter Mødet i Kir-kebo den 5. Maj 1924 maatte gaa ud fra, at der skulde bygges